

PYTANIA JAWNE 2025
skrótowo
„Romantyczność” oraz
wybrane ballady

Francisco de Goya, „Gdy rozum śpi, budzą się demony”,
https://pl.wikipedia.org/wiki/Rozum#/media/Plik:Museo_del_Prado_-_Goya_-_Caprichos_-_No_43_-_El_sue%C3%B1o_de_la_raz%C3%B3n_produce_monstruos.jpg, domena publiczna
[dostęp 16.06.2024]

**Świat ducha a świat
roзумu. Omów
zagadnienie na podstawie
„Romantyczności” Adama
Mickiewicza. W swojej
odpowiedzi uwzględnij
również wybrany kontekst.**

INSPIRUJĄCY CYTAT

**„Czucie i wiara silniej
mówi do mnie / Niż
mędrca szkiełko i oko”**

**A. Mickiewicz
„Romantyczność”**

KONTEKST KULTUROWY

**Rycina
Francisco de Goya,
„Gdy rozum śpi, budzą się
demony”.**

Rycina słynnego hiszpańskiego artysty przedstawia śpiącego mężczyznę. Zasnął on najprawdopodobniej przy pracy, ponieważ na biurku leży jego kartka papieru i pióro. Mężczyzna pracował nad dziełem literackim i przypuszczalnie jest artystą. Nad śpiącym człowiekiem krążą ciemne stwory przypominające sowy i nietoperze, a u jego boku leży kot. Według tradycji hiszpańskiej są one symbolem tajemnicy i nieposkromionych instynktów. Już tytuł dzieła wskazuje, że autor opowiada się po stronie oświeceniowego rozumu, ale z drugiej strony artysta, kierując się wyobraźnią, tworzy wyjątkowe dzieła, pełne tajemnicy i świata ducha. Wytwory wyobraźni już w pojęciu Platona miały służyć człowiekowi pod warunkiem, że były to dzieła ciekawe i nieprzeciętne. O tym najprawdopodobniej śni artysta z ryciny. Wniosek z tego taki, że nie należy zupełnie odrzucać wyobraźni, ale postępować z rozwagą.

Plan wypowiedzi ustnej

1. Wstęp

Romantyzm w Polsce poprzedzony był sporem klasyków z romantykami. Zakończył go Adam Mickiewicz w roku 1822, wydając cykl „Ballad i romansów”. W balladzie pt. „Romantyczność” opowiedział się po stronie nowej literatury romantycznej, która na plan pierwszy stawiała uczucie i wiarę - „miej serce i patrzaj w serce”.

2. „Romantyczność” A. Mickiewicza

- „Romantyczność” manifestem polskich romantyków;
- krytyka oświeceniowego klasycyzmu (starzec to najprawdopodobniej Jan Śniadecki)
- Karusia bohaterką romantyczną;
- podmiot liryczny staje w obronie dziewczyny: „Czucie i wiara silniej mówi do mnie / Niż mędrca szkiełko i oko”.

3. Kontekst literacki:

- „Iliada”, Homera - Trojanie lekceważą przepowiednię Kasandry i ponoszą klęskę.
- „Lilie”, A. Mickiewicza - według ludowej wiary nie ma winy bez kary (duch zamordowanego męża oznajmia, że niewierna żona poniesie konsekwencje swych czynów).
- „Lalka”, B. Prusa - Wokulski dla wyidealizowanej miłości jest gotów do poświęceń (rezygnuje z nauki i wszystkie działania podporządkowuje ukochanej Izabeli).

4. Kontekst kulturowy:

Rycina Francisco de Goya, „Gdy rozum śpi, budzą się demony” - w życiu należy kierować się rozumem, ale nie należy zupełnie porzucać wyobraźni.

5. Wnioski

W literaturze od zawsze eksponowano i zestawiano ze sobą świat ducha i rozumu. W ten sposób próbowano wyjaśnić rozmaite zjawiska i odpowiedzieć na pytanie: co sprawia, że ludzie postępują tak, a nie inaczej? Artyści zgłębiają tajniki ludzkiej natury, sensu życia oraz moralności człowieka.